

Iz hrvatske medicinske prošlosti From Croatian medical history

ZNAMENITI KARLOVAČKI LIJEČNIK DR. MILAN NEMIČIĆ (1844 – 1930)

**EMINENT MEDICAL DOCTOR FROM KARLOVAC
DR. MILAN NEMIČIĆ (1884–1930)**

HRVOJE CVITANOVIĆ, VLADIMIR CVITANOVIĆ*

Deskriptori: Liječnici – povijest; Hrvatska; Medicinski rječnici; Višejezični rječnici

Sažetak. Milan Nemičić rodio se 1844. godine u Petrinji. Promoviran je u doktora medicine 1868. na Jozefinumu u Beču. God. 1873. postaje pukovnijski liječnik. Prigodom okupacije Bosne i Hercegovine 1878. aktivno sudjeluje u ratnim operacijama kod Bihaća. Za gradskog fizika i primarija bolnice u Karlovcu izabran je 1883. God. 1886. boravio je u Pasteurovu zavodu u Parizu. Ondje je pod nadzorom Louisa Pasteura proučavao postupak pripreme cjepiva i liječenja bjesnoće. Rezultate svojih opažanja objavio je u Liečničkom vijestniku. Učinio je prvi biološki pokus na kuniću, kojim je dokazana bjesnoća te imao prve pacijente s područja Hrvatske koji su cijepljeni Pasteurovom antirabičnom vakcinom. Najveću zaslugu stekao je sastavljanjem Ljekarskog rječnika (Lexicon medicorum) izdanom u Zagrebu 1898. Nakon umirovljenja 1904. živio je u Grazu, a posljednje godine dugoga života provodi u Meranu gdje umire 1930.

Descriptors: Physicians – history; Croatia; Dictionaries, medical; Dictionaries, polyglot

Summary. Milan Nemičić was born in 1844 in Petrinja, Croatia. He was promoted as medical doctor at Vienna medical school (Jozefinum) in 1868. In 1873 he became chief medical officer in regiment. During occupation of Bosnia and Herzegovina in 1878 he was very active in war operations near Bihać. In 1883 he was elected city physician in Karlovac and head doctor in Karlovac city hospital. During 1886 he was in Pasteur Institute in Paris and together with Louis Pasteur studied vaccination process in rabies. His results were published in Liečnički vjestnik. He undertook first biological experiment on rabbit with rabies in Croatia, and he was first to have vaccinated patients with Pasteur's antirabies vaccine. Lexicon medicorum (Ljekarski rječnik) was his biggest accomplishment printed in Zagreb 1898. He was retired in 1904 and lived in Graz, last years of his life he spent in Merano and died in 1930 at the age of 86 years.

Liječ Vjesn 2010;132:177–181

U više od četiri stoljeća povijesti grada Karlovca među mnogobrojnim liječnicima koji su živjeli i djelovali u Karlovcu posebno mjesto zauzima Milan Nemičić.

Rodio se 2. svibnja 1844. godine u Petrinji. Grad Karlovac i njegove građane rano upoznaje. U njemu pohađa gimnaziju, koju nastavlja u Zagrebu. Maturirao je 1862. godine zajedno s Izidorom Kršnjavim i Vladimirom Mažuranićem.¹⁻³

Iste se godine upisuje na tada slavnu Cesarsko-kraljevsku Jozefinsku akademiju u Beču. To je bila posebna visoka škola, koju je osnovao car Josip II, gdje su se izobražavali vojni liječnici. Na toj akademiji Milan Nemičić do 1867. studira medicinu. Promoviran je u doktora medicine 18. travnja 1868. godine.¹⁻⁴

Prvoga dana mjeseca svibnja 1868. godine nastupio je u liječničku službu, kao cesarsko-kraljevski nadliječnik. Kao mladi vojni liječnik službuje u Karlovcu, gdje svojim znanjem i umijećem ubrzo stječe glas izvanredno vrsnog liječnika. Među karlovačkim građanstvom osigurava si je bogato i iskreno poznanstvo, koje je bilo presudno u odluci da se kasnijih godina odlučio trajno nastaniti i živjeti u Karlovcu.

Brzo napreduje u službi i već 1873. godine postaje pukovnijski liječnik. Prigodom okupacije Bosne i Hercegovine 1878. aktivno sudjeluje u ratnim operacijama kod Izačića, Bihaća i Pećigrada. Tu pomaže ranjenicima i stječe bogato liječničko iskustvo. No i sam se razbolijeva, pa je

narušena zdravlja zatražio umirovljenje od liječničke službe u vojsci.¹⁻⁴

Godinu dana kasnije prelazi iz vojničke u građansku službu u Vojnoj krajini. Postaje cesarsko-kraljevski glavni liječnik za Ogulinsko-slunjsko okružje. Sjedište mu je bilo u Ogulinu. Nekih pisanih tragova o njegovu životu i radu u tom mjestu nema, jer se povijesna grada s vremenom uništila.^{1,2}

Za mjesto gradskog fizika i ujedno primarija Gradske javne bolnice u Karlovcu natječe se 1883. Dr. Milanu Nemičiću bio je konkurent dr. Vatroslav Bonich. Gradsko zastupstvo jednoglasno ga je 29. kolovoza 1883. godine izabralo na taj položaj (slika 1). Prvi suradnik mu je u to vrijeme bio sekundarni liječnik dr. Josip Havliček, a dužnost ravnatelja Gradske bolnice obnašao je Janko Štancer, koji je istodobno bio i gradski načelnik.¹⁻³

U svojstvu gradskog fizika u siječnju 1884. godine objavljuje svoje prvo godišnje izvješće »o gibanju bolesnika u Gradskoj javnoj bolnici u Karlovcu tečajem 1883. godine«. Tu se može pročitati: »Bolesnika preostalo iz 1882. godine:

* Služba za kožne i spolne bolesti, Opća bolnica Karlovac (mr. sc. Hrvoje Cvitanović, dr. med.; prim. mr. sc. Vladimir Cvitanović, dr. med.)

Adresa za dopisivanje: Mr. sc. H. Cvitanović, Služba za kožne i spolne bolesti, Opća bolnica Karlovac, A. Šampara 3, 47000 Karlovac, e-mail: hrvoje.cvitanovic@bolnica-karlovac.hr

Primljeno 20. veljače 2009., prihvaćeno 7. listopada 2009.

41; pridošlo 556; bilo ih je ukupno u liječenju 597; ozdravilo 456; neizliječeno 57; umrlo 48; ostalo u liječenju koncem godine 36.«⁵

Od priljepčivih bolesti pojaviše se: trbušna pošalina (trbušni tifus) u tri slučaja, osipna pošalina (pjegavac) u jednom slučaju, difterija u dva, boginje u trinaest, dobrac (ospice) u jednom, bjesnoća u jednom i škrlat u jednom slučaju. U nastavku opisuje jedan slučaj dovedenoga seljaka, koji umre od bjesnoće. Vjerujemo da su ga to, a i kasnija iskustva u liječenju osoba ugriznenih od bijesnih životinja usmjerila prema posebnom interesu za primjenu Pasteurova seruma u liječenju bjesnoće.⁵

Dalje se iz njegova izvješća može čitati o dograđivanju drugoga kata bolnice i općenitom uređenju bolničke zgrade čime će se zadovoljiti »laglja nužna zračnost i shodnost razdielenja bolesnika«. Upozorava da će se bolje urediti priljepčivi (zarazni) slučajevi, koji bi po liječniku trebali biti smješteni u posebnoj zgradi. Za liječenje bolesnika ističe da se pružaju najsuvremenija sredstva nadopunjena »kirurškičkim oruđima«, dvorba i hrana odgovaraju svim zahtjevima, a red i čistoća drže se strogošću.⁵

Pored spomenutoga izvješća podnio je Nemičić i »Glavno godišnje izvješće o stanju zdravlja stanovništva grada Karlovca za 1883. godinu«. Grad je tada imao 5872 stanovnika. Tu on govori o djelovanju gradskog fizika te se saznaje da su 1883. godine u gradu cijepljena 104 djeteta, izdano je 50 liječničkih svjedočbi i među ostalim iz javnih kuća pregledao je i našao da su 23 pregledanice bile bolesne.⁶

Bilježi podatke o porodima. Zakonito se rodilo 187-ero, a nezakonito 55-ero djece. Sveukupno je u toj godini umrlo 196 Karlovčana. Nemičić u Izvješću zaključuje da se zdravstveno stanje u gradu Karlovcu ne može smatrati povoljnim.⁶

Cijelim tijekom dvadesetjednogodišnjeg obnašanja dužnosti gradskog fizika dr. Nemičić će tromjesečnim i godišnjim izvješćima upoznavati Gradsko poglavarstvo i Karlovčane o zdravstvenim prilikama u gradu.^{2, 5, 6}

U ožujku 1884. godine Nemičić pokreće izgradnju mrtvačnica na pravoslavnom i židovskom groblju.^{1, 2}

Dr. Ivan Banjavčić, tadašnji dogradonačelnik, na sjednici Gradskog zastupstva 15. studenoga 1884. godine izlazi s interpelacijom glede odredaba koje se primjenjuju u gradu s obzirom na čistoću u gradu i zdravlje pučanstva. Bilo je to upravo u vrijeme pojave kolere u susjednim zemljama. Banjavčić kritizira cijeli Gradski fizikat kojemu je, kako Banjavčić kazuje, predstojnik obljubljen i oduševljenjem izabran dr. Milan Nemičić. Tada se Nemičić ima priliku braniti, što čini ističući da je savjestan liječnik i valjani domoljub. Dobiva punu potporu u obrani svojih postupaka i od gradskog načelnika Janka Štancera, koji odbija Banjavčićeve navode.^{1, 2}

Pored kritika u onovremenim karlovačkim novinama »Svjetlu« mogu se čitati javne zahvale Milanu Nemičiću za »neutrudivo liječenje i ulaganje posebnoga mara« za bolesnika.²

Nemičić je 4. ožujka 1884. godine uputio javni poziv građanstvu za opremanje bolnice, koju su nadogradili i proširili, te je već tada stavljena pod krov.

Postoji dosta rašireno mišljenje da je Nemičić najzaslužniji za nadogradnju bolnice drugim katom. Istina je da je nadogradnja započeta 1882. godine i radovi su poodmakli, kada se u Karlovac iz Ogulina vratio Nemičić. Janko Štancer je bio predsjednik Odbora za nadogradnju bolnice, a njegov dopredsjednik Janko Modrušan.^{3, 7}

Oni su najzaslužniji za realizaciju proširenja bolnice, no potrebno je istaći i Nemičićev doprinos tom ostvarenju. Vid-

Slika 1. Dr. Milan Nemičić
Figure 1. Dr. Milan Nemičić

ljivo je to svakako prilikom blagoslova nadograđene bolnice. U spomen utemeljitelju bolnice Nikoli Šebetiću 6. prosinca 1884. godine Milan Nemičić je nazočan svečanoj posveti proširene bolnice. Tom prilikom zauzima vidno mjesto uz mnoge uglednike, posebice izaslanika Visoke zemaljske vlade iz Zagreba dr. Kallivode Falkensteinskoga. Ima posebnu čast izaslanika praliječnika (protomedicusa) nakon završetka svečanosti ispratiti do kolodvora na vlak za Zagreb.^{2, 3}

Mramorna ploča postavljena pri ulazu u bolnicu, koja je trebala biti trajan spomen na taj važan događaj među 17 ispisanih imena zaslužnih građana za nadogradnju bolnice nosila je i ime dr. Milana Nemičića. Razvoj povijesnih događanja kasnijih godina uvjetovao je da se na tom mjestu nalazi druga ploča s drugačijim tekstom. (Zanimljivo je da će i kasnije postavljene spomen-ploče na bolničkoj zgradi doživjeti jednaku sudbinu postavljanja i nestajanja.)

Milan Nemičić se upisao u tada otvorenu crvenim korica-ma uvezenu Spomen-knjigu prigodom blagoslovljenja proširenja Gradske bolnice. Pored Nemičića tu je upisan još od onovremenih liječnika samo dr. Miroslav Štern. Nažalost i ta Spomen-knjiga s vremenom je negdje izgubljena.²

Nemičićevom zaslugom uskoro je pokraj bolnice kupljen posjed Janka Modrušana. Tako je bolnica dobila prostrano dvorište, krasan vrt i lijepu vilu. Ona će dugo godina služiti za stanovanje liječnika. Poslije će tu biti smješten odjel za kožnovenerične bolesti do 1991. (slika 2). Na njegov poticaj 1896. godine izgrađen je paviljon za zarazne bolesti. Nabavio je aparat za dezinfekciju te uredio mrtvačnicu i dao posaditi drvodred kestena u bolničkom parku; nekoliko stabala ostalo je sačuvano i do danas te svjedoči o vremenima dr. Nemičića.^{2, 3, 8}

Dr. Milan Nemičić je u mjesecu travnju 1886. godine boravio tri tjedna u Pasteurovu zavodu u Parizu. Ondje je pod nadzorom Louisa Pasteura proučavao njegov postupak priprave cjepiva i liječenja bjesnoće. Rezultate svojih opažanja, kao i opća razmatranja dotadašnjih metoda liječenja bjesnoće objavio je u opširnemu radu. Četrnaest stranica obuhvaća taj tekst, koji je tiskan u »Liečničkom viestniku« počev od 16. svibnja 1886. godine. Rad je nosio naslov: »O

Slika 2. Kuća u kojoj je stanovao M. Nemičić u Karlovcu
Figure 2. House of M. Nemičić in Karlovac

bjesnoći«, ističući da je autor gradski fizik u Karlovcu. Zadržni od četiri nastavka izišao je 15. rujna 1886. godine. Uredništvo »Liečničkog viestnika« upućuje čitatelje na taj vrijedni rad i izriče pohvalu autoru što je dao vjernu sliku kako se do tada liječila bjesnoća i kako pisac shvaća Pasteurov postupak te što o njemu drži.⁹⁻¹²

Objavljenim radom »O bjesnoći«, svojim znanjem i iskustvom stekao je znakovitu popularnost u stručnim liječničkim krugovima. Slovio je i ranije kao ugledan liječnik. Bio je jedan od utemeljitelja Sбора liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije, a njegovim redovitim članom postaje 1887. godine.²

Tri mjeseca nakon boravka u Pasteurovu zavodu dr. Milan Nemičić šalje dvanaestogodišnjeg Miju Žagara i četrdesetsedmogodišnjeg Ivu Kunića iz Šišljavića (sela nadomak Karlovcu) u Beč u kliniku profesoru Albertu. Bjesnoću u psa koji je ugrizao ovu dvojicu dokazao je Nemičić svojim pokusom. Nakon što je pas uginuo pod kliničkom slikom bjesnoće, Nemičić je uzeo pseću moždanu masu te je ucijepio kuniću, koji je nedugo zatim uginuo pod karakterističnim znakovima bjesnoće. To je vjerojatno u nas prvi zabilježeni biološki pokus na kuniću, kojim je dokazana bjesnoća. Ovim postupkom Nemičić se svrstao u red karlovačkih liječnika znanstvenika. Istodobno to su koliko se može utvrditi prvi pacijenti s područja Hrvatske koji su cijepljeni Pasteurovom antirabičnom vakcinom. Posebno treba istaći da su tom prilikom novac za putovanje u Beč dvojice mješšana Šišljavića skupili Karlovčani. Onovremena Kraljevska zemaljska vlada u Zagrebu je na Nemičićev prijedlog odgovorila da je Pasteurova metoda još dvojbeno, da Zemaljska vlada nema novca za takve svrhe i da bi bilo bolje da se obojica ugrizenih pošalju seljaku Nemčiću, koji je u to vrijeme bio poznat kao »pučki iscjelitelj«. Ovdje je važno razlikovati dr. Milana Nemičića od seljaka slična prezimena Nemčića.^{1,2}

Slika 3. Preslika članka M. Nemičića u Allgemeine Wiener medizinische Zeitung 1891.

Figure 3. Copy of scientific paper in Allgemeine Wiener medizinische Zeitung 1891

Pored Izvješća iz Pasteurova zavoda objavio je mnoge radove u onovremenim stručnim medicinskim časopisima. U »Allgemeine Wiener medizinische Zeitung« 1891. godine piše o virulentnim bakterijama¹¹ (slika 3). Posebno ističemo rad objavljen u »Liečničkom viestniku« 1891. godine pod naslovom: »O liječenju trbušne pošaline (trbušni tifus)«.^{13,14}

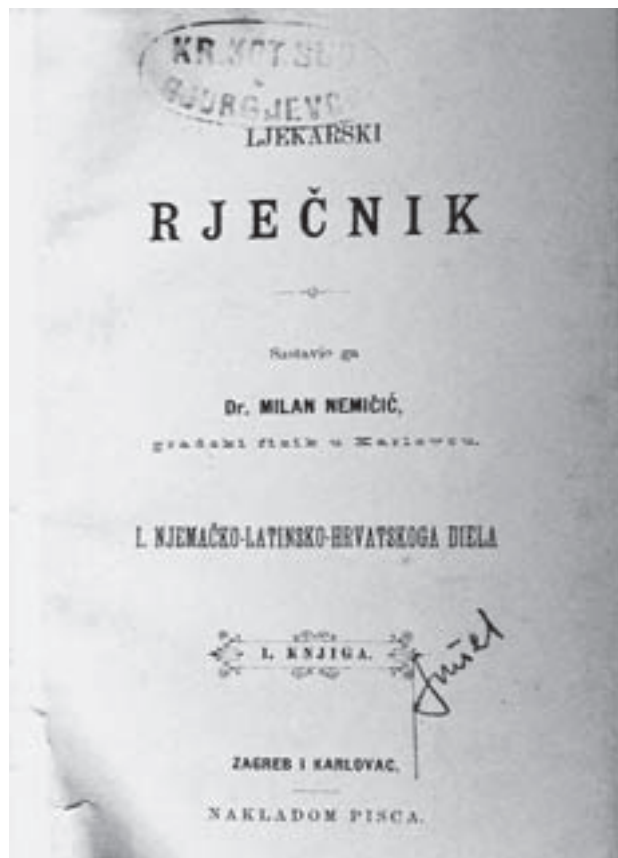
Primjenom novoga Zdravstvenoga zakona iz 1894. godine u Karlovcu je trebalo ponovno izabrati gradskog fizika, gradskog liječnika i dvije primalje. Savjestan rad i znanje bili su mu čvrsta garancija nastavka rada na istom položaju. Nemičić je ponovno trebao polagati ispite za gradskog fizika i bi imenovan od Gradskog poglavarstva na to mjesto. Za vrijeme službe u Gradskoj bolnici Nemičiću je ravnatelj bio Janko Modrušan, a tajnik Janko Žugčić. Od liječnika tu je dr. Ljudevit Švrlljuga, koji je službu u bolnici nastupio 1. rujna 1895. u svojstvu primarnog liječnika. On je zamijenio dr. Kolomana Wunderlicha, koji je premješten u Križevce.

Onovremene novine pune su zahvala na liječenju dr. Milanu Nemičiću. Valja istaći i njegovo liječenje mladoga kolege dr. Srećka Maulwarta, koji tek što je nekoliko godina radio kao ordinarijus i praktični liječnik u Karlovcu umro u 33. godini.¹⁻⁴

Nemičić voli glazbu, posjećuje koncerte. Ljubav prema pisanoj riječi očituje se čestim posjetima Karlovačkoj čitaonici. Kao dobrotvor Nemičić novčano pomaže kulturne institucije i humanitarna društva. Umjesto vijenca i cvijeća na grobove umrlih vrljih Karlovčana dostavlja novčanu potporu onovremenim udrugama. U tome se ističe i njegova supruga Matilda. Posebno je potrebno spomenuti financijsku pomoć pogorelcima poslije velikog požara u Karlovcu 1895. godine. Ona kao ugledna građanka, supruga liječnika bit će izabrana za odbornicu Gospojinskog društva sv. Vjekoslava.^{1,2,15}

U srpnju 1897. godine Nemičić se teže razbolio, pa ga je tijekom liječenja i odsustvovanja s dužnosti gradskog fizika prema odluci Gradskog poglavarstva zamjenjivao do ozdravljenja dr. Ljudevit Švrlljuga.¹⁻³

U braku s Matildom Nemičić je imao samo jednoga sina. Nadjenuto mu je ime Feliks. Zvat će ga Srećko. On se rodio 4. kolovoza 1874. godine u Varaždinu. Bio je posebno nadareno dijete. Mladost je proveo u Lađarskoj ulici uz rijeku Kupu, gdje su mu roditelji stanovali u Šašekovoj kući. Zavr-

Slika 4. Preslika izdanja Ljekarskog rječnika
Figure 4. Copy of Ljekarski rječnik

šio je među devetoricom učenika Karlovačku veliku realnu gimnaziju na Rakovcu s odlikom. Ondje se podvrgao ispitu zrelosti 1892. godine. Nakon toga uči pravne nauke u Beču i 8. ožujka 1899. godine je promoviran na čast doktora prava. Poslije se posvetio liječničkoj znanosti te je 12. svibnja 1903. godine stekao na Sveučilištu u Beču naslov doktora medicine. Otad su u obitelji Nemičić dva liječnika, koji daju znakovit pečat tadašnjoj hrvatskoj medicini. Dr. Srećko Nemičić će poslije mnogih stručnih usavršavanja u Beču, Berlinu, Grazu i drugdje postati liječnik u Bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu.¹⁻³

Najveću i neprolaznu zaslugu dr. Milan Nemičić stekao je sastavljanjem i izdanjem Ljekarskog rječnika (Lexicon medicorum). Izdan je u Zagrebu 1898. godine nakladom Kraljevske hrvatsko-slavonske i dalmatinske zemaljske vlade. Tiskan je u Kraljevskoj zemaljskoj tiskari na 998 stranica formata B6 tvrdo uvezan.¹⁶ Na naslovnici je vidljivo da se Milan Nemičić predstavlja kao kr. zemaljski zdravstveni savjetnik i gradski fizik u Karlovcu. Zanimljivo je napomenuti da postoji iste godine još jedno izdanje koje je autor izdao u vlastitoj nakladi. Počeo ga je izdavati u vlastitoj nakladi kao sveščiće, a poslije je izdao cjeloviti Rječnik kada je dobio financijsku potporu od vlade (slika 4). Jedan primjerak su autori ovog teksta otkrili u Gradskoj knjižnici Karlovac.¹⁷

Nemičić uvodno upozorava da je ovo djelo golem i neobično težak posao. To vrijedi za književnike od zanata, a kamoli ne za liječnike kao što je on. Plod je to dvadesetogodišnjeg rada u kojem se želio odužiti svojem hrvatskom narodu. Nastavlja da je prebira po svim ranijim knji-

gama takve vrsti i po raznim rječnicima slavenskih naroda, ali je neprestance prigodom liječničke prakse osluškivao i govor našega čovjeka. Sve što je čuo, to je pribilježio. Dosta je kritički raspoložen prema tom kapitalnom djelu hrvatske medicinske terminologije. Osjeća da je Rječnik njemačko-latinsko-hrvatski nepotpun te da će ga drugi moći nadopuniti. Najavljuje, ako mu bude prilike, da će prirediti i drugo izdanje. Tu nakanu će kasnije ostvariti.

Ljekarski rječnik ubrzo biva rasprodan. Dva originalna primjerka iz 1898. čuvaju se u karlovačkoj Gradskoj knjižnici.² Jedan od ta dva originalna primjerka tiskan je nakladom pisca, na naslovnici nema godine izdanja, a kao mjesta izdanja navode se Zagreb i Karlovac.

Nemičić će titulu kraljevskoga zemaljskog zdravstvenog savjetnika dobiti 9. srpnja 1899. godine.²

Kao gradski fizik biran je 4. siječnja 1902. godine u Zdravstveni odbor Gradskog poglavarstva. Odbor je brojio 14 članova. Uz Nemičića bila su ondje još dva liječnika: dr. Ivan Haslinger i dr. Ljudevit Švrljuga. U Gradskoj bolnici u to vrijeme Nemičiću pomaže u liječenju bolesnika dr. Juraj Cirković, koji će kasnije biti imenovan općinskim liječnikom u Bosiljevu. Iste godine 14. svibnja nastoji proširiti ubožnički smještaj za deset kreveta, ali u tome ne nailazi na razumijevanje gradskih vlasti.¹⁻⁴

Kada je četrdeset uglednih građana grada Karlovca 15. svibnja 1902. godine u Zorin-domu osnovalo Egzekutivni odbor za gradnju nove crkve, dr. Milan Nemičić bio je izabran za predsjednika toga tijela. Bila je to potvrda poštovanja Nemičića kao uvjerenoga katolika i osvjedočena Hrvata domoljuba. Zadnji dan mjeseca svibnja 1902. godine s tog položaja objavio je preko cijele prve stranice u »Karlovačkom glasniku« proglas pod naslovom »Braćo sugrađani!«. Tu ističe: »Kao vjerni i odani sinovi svoje crkve i svoga naroda, osjećamo u dnu duše, da ćemo tim djelom osvjetlati naš grad novim dokazom bogoljubnosti, požrtvornosti i pravoga otačbeništva.« Karlovčani su taj poziv za gradnju crkve prihvatili i za manje od deset godina Nemičić se radovao tom ostvarenju. No nije slutio kakvu će sudbinu crkva sv. Ćirila i Metoda kasnije doživjeti od karlovačkih komunista kada je srušena miniranjem do temelja (1948–1950. godine).¹⁻⁴

Na Ljekarničkom kongresu u Karlovcu 23. listopada 1902. godine pred 53 ljekarnika iz Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije Nemičić govori u ime civilnih i vojnih liječnika o čvrstoj stručnoj svezi liječnika i ljekarnika za dobro bolesnika.²

Uključivanjem općina Banije i Švarče u grad Karlovac 30. ožujka 1903. godine bira se novi Zdravstveni odbor od 13 članova. Tu je dr. Milan Nemičić kao gradski fizik, te kotarski liječnik dr. Izidor Vinski i privatni liječnik dr. Ivan Haslinger. Polovicom 1903. godine u bolnicu dolazi pripomoćni liječnik Gradske bolnice dr. Gracijan Bledšnajdner, koji se zajedno s Nemičićem brine za bolesnike. Bogat liječničkim iskustvom podučava Bledšnajdera u liječenju bolesnika. Podupire i njegove česte molbe upućene Gradskom poglavarstvu glede obiteljskih teškoća koje su ga zatekle.

Tijekom ljeta (15. srpnja) 1903. godine Nemičić je uzbuđio karlovačko Gradsko poglavarstvo. U svojstvu gradskog fizika donio je prijedlog odluke kojom namjerava zbog loših higijenskih uvjeta zatvoriti staru Gradsku klaonicu. Upozorava da će od toga odustati ako vlast zaključuje da se još tijekom te godine izvan grada blizu Kupe, podalje od kuća izgradi nova Gradska klaonica. Rad Gradske klaonice nije zabranio, ali je Gradsko zastupstvo donijelo tek 30. svibnja

1904. godine zaključak da se izgradi nova Javna gradska klaonica uz cestu Karlovac – Zagreb na Baniji.¹⁻⁴

Bilo je to istoga dana kada je gradski fizik dr. Milan Nemičić uputio pismo Zdravstvenom odboru Gradskog zastupstva. U pismu on moli da se stavi zbog bolesti u trajno stanje mirovanja. Odbor je jednoglasno to prihvatio i odlučio da mu se imade doznačiti zakonom ustanovljena mirovina, a za tako ispražnjeno mjesto gradskog fizika odmah se ima raspisati natječaj. Gradski zastupnik Vjekoslav Hegeđić je predložio da »se obzirom na plemenito nastojanje gospodina gradskog fizika dr. Milana Nemičića, kao vrsnog stručnjaka, koji je dugi niz godina požrtvovano djelovao na javno-zdravstvenom polju, sada izrazi zapisničko priznanje Gradskog zastupstva«. Prijedlog Zdravstvenog odbora i zastupnika Vjekoslava Hegeđića prihvatilo je Gradsko zastupstvo jednoglasnim zaključkom. Tako je dr. Milan Nemičić 30. svibnja 1904. godine zaslužen uz priznanje umirovljen. Za novoga gradskog fizika uz protivljenje dvojice zastupnika izabran je 20. kolovoza 1904. godine dr. Izidor Vinski. Ravnatelj Gradske bolnice u to vrijeme bio je Janko Žugčić. Na ispražnjeno Nemičićevo mjesto u bolnici, glavnim bolničkim primarnim liječnikom uskoro će biti imenovan dr. Ljudevit Švrljuga.¹⁻⁴

Ubrzo nakon umirovljenja, kao izuzetno vrstan liječnik, 13. srpnja 1904. godine Nemičić je imenovan članom Zemaljskoga zdravstvenog vijeća u Zagrebu.¹⁻⁴

Materijalno neovisan, u mirovini, lišen svakodnevnih briga preselio se u Graz.

U imeniku članova Sбора liečnika Kraljevine Hrvatske i Slavonije u Zagrebu za 1907. godinu navodi se Nemičićeva adresa. Živio je u Grazu u Mandelstrasse 12.

Najviše svoga vremena posvećuje pripremi drugoga izdanja medicinskoga rječnika, koji će posvetiti doktoru prava i medicine svom prerano preminulomu sinu dr. Srećku Nemičiću.¹⁸

Veza s gradom Karlovcem slabi, ali prva služba Božja 1910. godine u novosagrađenoj crkvi sv. Ćirila i Metoda ispunjava ga velikim zadovoljstvom. Dugogodišnji rad na rječniku urodio je plodom. U Zagrebu 1913. godine izdaje drugo izdanje pod naslovom Medicinski rječnik (Lexicon medicum) njemačko-latinsko-hrvatski.¹⁸

Nemičić u uvodu piše da je bilo potrebno nakon prvoga izdanja preraditi i proširiti »Ljekarski rječnik«, jer se u nas kao i u stranom svijetu neprekidno množe riječi. Poželjno je prema Nemičiću imati uvršteno nazivlje, kako potrebno u govoru i pisanju, tako i s obzirom na sudbeno-liječnička i psihijatrička obavljanja i izvješćivanja. Dalje ističe da želi da se u materinjem jeziku literarno pridonese boljem i preciznijem izražavanju u našim medicinskim mjesečnicima, a i u drugim spisima. Izlaženje ovoga rječnika smatra dijelom prosvjetnog unaprjeđivanja hrvatskog naroda. Iz daljnjeg teksta vidi se njegova živa želja da se u nas popuni naše Sveučilište medicinskim fakultetom. Tad bismo mi bili kao Česi i Mađari, koji imaju svoja medicinska učilišta. Tada bi u svijet Hrvati išli ne kao đaci, da na tim vrelima uče tek osnove medicine, nego kao svršeni liječnici, koji svoju struku proširuju ili se baš specijalno odaju izučavanju pojedine medicinske grane.

Rječnik je remek-djelo hrvatske medicinske terminologije. Na 1238 stranica formata B5 obrađeno je više od trideset tisuća riječi. Ovim djelom Nemičić je zaslužio trajan spomen.¹⁻⁴

Autori ovoga teksta nisu mogli utvrditi kada je dr. Milan Nemičić napustio Graz i nastanio se u Južnom Tirolu u Meranu. Kada je poznati karlovački liječnik dr. Gajo Petrović u

»Karlovačkom kulturnom vjesniku« 1952. godine pisao o karlovačkim liječnicima, naveo je da se na proputovanju kroz Merano 1928. godine nastojao susresti s dr. Milanom Nemičićem. Nažalost do njihova susreta nije došlo. Dr. Gajo Petrović Nemičića opisuje kao čovjeka i liječnika izuzetne vrsnoće, kojega se Karlovčani sjećaju s poštovanjem.³

Posljednje godine dugoga života Nemičić provodi daleko od domovine u Južnom Tirolu u lječilišnom mjestu Merano. Ondje 3. studenoga 1930. umire u osamdeset šestoj godini života.²

Slučaj je htio da je grad Karlovac u samo šest dana te godine izgubio dva plemenita liječnika, predstavnika stare radine liječničke generacije. Bio je to uz dr. Milana Nemičića i dr. Ivan Haslinger.²

Kako Nemičić iza sebe nije ostavio potomaka i rodbine, naknada za grobno mjesto bila je podmirena samo do 1950. godine. Tadašnje karlovačke gradske vlasti nisu smatrale potrebnim platiti grobnu pristojbu pa je mjesto gdje je pokopan zaslužni dr. Milan Nemičić stavljeno na dražbu.²

Višegodišnja nastojanja autora ovoga teksta da se pronađe mjesto gdje je sahranjen dr. Milan Nemičić uspjela su dobrotom austrijske državljanke Brigitte Belec 1995. godine. Danas je to grob bez spomena dr. Milana Nemičića.

Jedini trag je dokument u Upravi groblja iz kojega se čita da je dr. Emilio Nemičić, Arzt iz Via de Litorio 11, Merano, rođen u Petrinji, umro 3. studenoga 1930. Posebno je istaknuto da je umro od raka na vratu, a u rubrici o bračnom stanju je navedeno da je bio udovac Katarine Filipić.¹⁵

Ime dr. Milana Nemičića otrgnuto je zaboravu tek šezdeset godina poslije njegove smrti. Odbornici novoizabrane Općinske skupštine u Karlovcu na prijedlog i obrazloženje Komisije za utvrđivanje prijedloga nazivlja ulica i trgova 28. prosinca 1990. godine odlučili su jednom dijelu dotadašnje Titogradske ulice podno bolnice na Švarči dati njegovo ime. To je najmanje što se moglo učiniti, kako bi Karlovčani imali trajan spomen na dr. Milana Nemičića kao jednog od najvažnijih liječnika, što ih je Karlovac imao.

LITERATURA

1. *Vrbetić M, Szabo A.* Karlovac na razmeđu stoljeća. Zagreb: Školska knjiga; 1989, str. 191–2.
2. *Cvitanović V.* Ljekarski rječnik doktora Milana Nemičića. Frankopan 1998;3:22–3.
3. *Morsan B.* O karlovačkim bolnicama i doktorima Karlovac. 1579–1979. U: Zatezalo Đ, ur. Karlovac: Historijski arhiv Karlovac; 1979, str. 495–6.
4. *Deželić V.* Milan Nemičić. U: Laszowski E, ur. Znameniti i zaslužni Hrvati. Zagreb: Hrvatski štamparski zavod dd; 1925, str. 198–9.
5. *Nemičić M.* Glavno godišnje izvješće o stanju stanovnika grada Karlovca godine 1883. Svjetlo 1884;17:3.
6. *Nemičić M.* Godišnje izvješće o gibanju bolesnika u Gradskoj javnoj bolnici u Karlovcu tečajem god. 1883. Svjetlo 1884;10:3.
7. *Ott I.* Karlovački leksikon. Zagreb: Školska knjiga; 2008, str. 403.
8. *Pavan G.* 160 godina Opće bolnice Karlovac. Karlovac: Opća bolnica Karlovac; 2006, str. 17.
9. *Nemičić M.* O bjesnoći. Liječ Vjesn 1886;8(5):73–80.
10. *Nemičić M.* O bjesnoći. Liječ Vjesn 1886;8(6):93–97.
11. *Nemičić M.* O bjesnoći. Liječ Vjesn 1886;8(8):125–127.
12. *Nemičić M.* O bjesnoći. Liječ Vjesn 1886;8(9):141–9.
13. *Nemičić E.* Die Enzyme in ihrer Wirkung auf pathogene Pflanzenzellen (virulente Bacterien). Allgemeine Wiener medizinische Zeitung 1891;36(15):169.
14. *Nemičić M.* Jodoform osebni lijek od trbušne pošaline. Liječ Vjesn 1888;10(2):22–5.
15. *Vitez M.* Bubnjarci na Kupi. Karlovac: Boljitak; 1998, str. 64–6.
16. *Nemičić M.* Ljekarski rječnik njemačko-latinsko-hrvatski. Zagreb: Hrv-slav-dalm zemaljska vlada; 1898.
17. *Nemičić M.* Ljekarski rječnik. Zagreb i Karlovac: Nakladom pisca; 1898.
18. *Nemičić M.* Medicinski rječnik njemačko-latinsko-hrvatski. Zagreb: Hrv-slav-dalm zemaljska vlada; 1913.